

Nasjonalbiblioteket 14/11-90
Røde Kors søstrene må rehabiliteres!

DEBATT

Av John Sand

Aftenposten 9.10. bragte en oppsiktsvekkende melding om at Det internasjonale Røde Kors i 1945 – i lys av folkeretten – appellerte til norske myndigheter om ikke å straffe de norske kvinner som under siste verdenskrig hadde tjenestegjort som Røde Kors søstre ved sykehus i Tyskland.

Men regjeringen Gerhardsen overså appellen. Som det eneste land reiste Norge straffesak mot Røde Kors søstrene. Til Aftenposten uttaler professor i folkerett dr. juris Carl Aug. Fleischer: «I krigens folkerett er det et prinsipp at alle syke og sårede skal pleies.» Til samme avis sier tidligere statsadvokat Harald Sund: «Det var i strid med folkeretten da Norge under oppgjøret etter krigen gikk til straffettslige aksjoner mot Røde Kors søstrene.»

Da jeg nylig i studieøyemed besøkte Nasjonalbiblioteket i Wien, ble jeg på turen dit kjent med to sympatiske norske damer. Damene fortalte meg at de begge hadde vært Røde Kors søstre i Tyskland under krigen. «Pleiet dere bare tyskere?» ville jeg vite. «Nei, selvfølgelig ikke. Vi pleiet naturligvis også sårede fra Tysklands fiendeland», lød svaret. De fortalte meg at fire norske sykepleiersker ble drept under et alliert bombeangrep mot et sykehus i Wien. Damene var i Wien for å legge ned krans på gravene til de fire omkomne.

I forannevnte Aftenposten heter det til slutt: «Statsadvokat Sund stiller også spørsmål ved om Hanna Kvanmo i det hele gjorde seg skyldig i landsforræderi.» Sikkert en riktig konstatering. Men hva med de andre Røde Kors søstre som ble tiltalt for samme forhold som fru Kvanmo? Fordi deres saker uheldigvis kom opp i oppgjørets første fase, ble mange idømt flere års fengsel, som de – i motsetning til Hanna Kvanmo – måtte sone. Jeg har sett på noen dommer over Hanna Kvanmos kolleger fra Røde Kors tjenesten. En setning går igjen: «Det er et meget alvorlig forhold å gjøre tjeneste ved tyske krigslasarett.»

Hanna Kvanmo hadde god politisk tefl. Hun fant en nisje som det heter. Da et intolerant folk kastet seg over henne, kom hennes enorme psykiske styrke henne til hjelp. Hun lot seg ikke drive til havs av hetsbølgene. Hennes gemene forfølgere er glemt. Men ho Hanna ble et begrep. I dag hører hun til det høyeste sosiale sjikt her i landet.

Igen kommer jeg tilbake til hennes kolleger fra krigens år. De fleste av dem hadde ikke Hannas ambisjoner og framdriftsevne. Et spørsmål melder seg: Er det ikke på tide at de mer ressursvake av Røde Kors søstrene fra krigstida blir rehabilitert?

Iallfall i valgtaler framholder Arbeiderpartiet at de har omtanke for de små i samfunnet. At de vil kjempe for taperne. At de har omsorg for svake grupper osv.

Jeg vil derfor appellere til Gro: Gjør noe for å skaffe rehabilitering for de kvinner som ifølge ekspertisen ble dømt i strid med folkeretten. Fjern i det minste landsvikstempelen som Gerhardsen-regimet satte på dem. Fordi det var under en A-regjering den grovt kriminelle urett ble begått, bør du og ditt parti kjenne et særlig ansvar i denne sak.